

DE RE MILITARI XXXII

От Руслан Трад и Александър
Стоянов
Брой 32

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад и Александър Стоянов

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 8.12.2016

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Сайт на журнала:

www.remilitari.wordpress.com

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

<https://www.facebook.com/deremilitari>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

ISSN 2367-9476

Журналят се издава с подкрепата на медийната платформа

[КлинКлин.](#)

АВТОРИТЕ

Руслан Трад

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВНР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтовите линии с „Ислямска държава“.

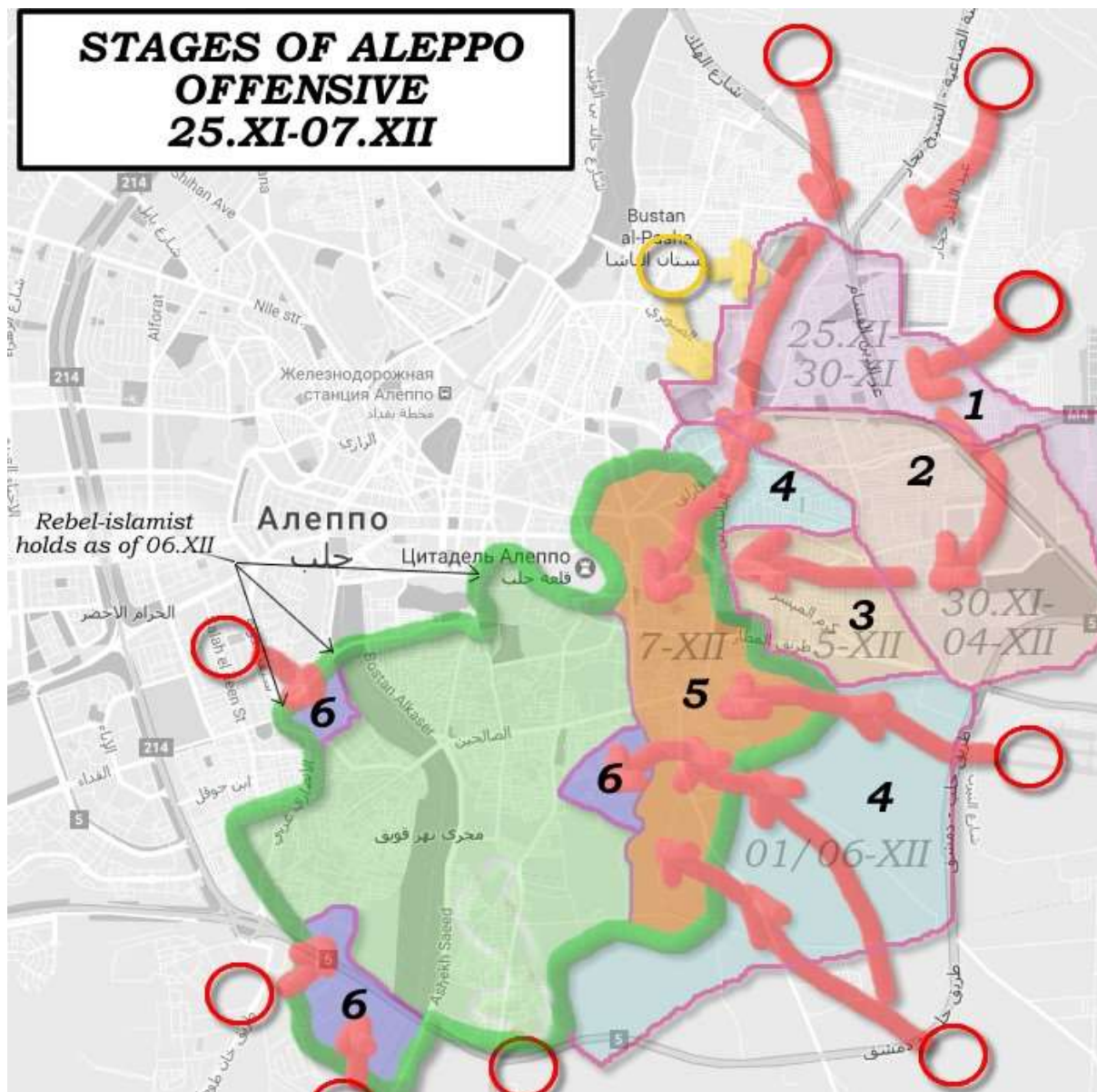
Александър Стоянов

Историк и журналист, *magister cum laude* и настоящ докторант от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

Венцислав Божев

Политолог и експерт в областта на международните отношения с богат опит в анализа на европейските политически процеси, както и на динамиката на отношенията в Близкия изток и постсъветското пространство. Автор на множество материали и академични текстове по въпросната тематика. Участник в международни изследователски проекти и теренни проучвания в Близкия изток.

СИТУАЦИЯТА В АЛЕПО

В зелено – бунтовнически и ислямистки сили

В червено – про-правителствени и правителствени сили

След като през изминалата седмица сирийската армия постигна значителни успехи в пробиването на отбранителните линии на бунтовниците, събитията започнаха да следват своята логична развръзка. Използвайки значителната си огнева мощ, поддържани постоянно по въздух от руската авиация и изправени

пред все по-деморализиран враг, силите верни на Башар Асад нямаха особени проблеми пред разгръщане на следващата фаза от своята офанзива.

На 1 декември, сирийските правителствени сили преодоляха последния по-стабилен бунтовнически бастион в района Масарания – младежките общежития на изследователския център. Междувременно, на западния фронт в квартал Салах ад Дин, бунтовническите сили продължиха да задържат своите добре укрепени фронтови линии. Същото важеше и за Шейх Саид, където опитите на правителствените сили да пробият удариха на камък.

На 2 декември, силите на правителството продължиха настъплението от предишния ден и започнаха да завземат кварталите Карам ал Тараб, ал Джазмати и историческата част Тарик ал Баб.

На 3 декември, правителствените сили завършиха своята офанзива, започната предния ден и дозавладяха трите квартала, изтласквайки бунтовническите части още по-навътре в обкръжената зона.

На 4 декември бе постигнат нов, решителен пробив, който заплаши да разкъса бунтовническата зона на две по-малки обкръжения. Сирийската армия и съюзниците ѝ овладяха Карм ал Тахан, Карм ал Катирджи и Националната болница по офталмология. Настъплението на правителствените сили в района на Азизи бе задържано от местните бунтовнически части, но техните съюзници в квартал Ал Шаер бяха принудени да започнат незабавно евакуиране на позициите си, за да не попаднат в пълно обкръжение.

На 5 декември, правителствените сили увеличиха натиска по фронта северно от Азизи и успяха да изтласкат бунтовниците от Тел ал Шерта и Марджа.

На 6 декември, правителствените сили завзеха окончателна Шаер, Шейх Лютви и Карм Дада, свивайки бунтовническата зона около кварталите Салах ад Дин и Шейх Саид.

На 7 декември, сирийските правителствени сили завзеха Стария град около крепостта Алепо, както и старинния квартал около Баб ал Найраб. Малко по на юг, правителствените сили овладяха и кварталите Салихин и Каселия. В района на Шейх Саид, правителствените войски завзеха горивното депо Садкоп, изтласквайки на север частите на бунтовниците и ислямистите, бранещи сектора.

На 8 декември, сирийското правителство активизира своите атаки от запад, подпомагана от части на ливанската организация Хизбула и милиции от Ирак и Афганистан. Към момента на написване на обзора, про-правителствените сили напредват в кварталите Сукари и Забдиа. **Сирийската армия обяви на 8 декември вечерта временно спиране на огъня, но то не влезе в сил**

СИТУАЦИЯТА В МОСУЛ

Ден 48 (02 декември)

Интензивни сражения избухнаха между иракската армия и Ислямска държава в квартал Аз Зухур. В района на лагера ал Газали, Хашд ал Шааби консолидира своите позиции и се прегрупира за нова офанзива към сърцето на Мосул.

Мощна атака с бронирана техника на Ислямска държава западно от Тел Афар, проби блокадата на пътя Тел Афар – Синджар, който свързва позициите на ИД в Мосул със Сирия. При атаката е унищожен голям брой техника – бронирана и поддържаща - и са загинали множество иракски войници. По данни на CNN, които цитират ООН, от началото на офанзивата срещу Мосул, ИД са отнели живота на поне 1959 иракски войници, докато други 450 са ранени. **Заради протест на иракското правителство, ООН обяви, че от декември няма да публикува данни за иракските загуби по време на офанзивата.**

Междувременно, сунитските племена в провинция Анбар обявиха, че са готови да започнат офанзива срещу ИД в градовете Рауа, Ана и Ал Каим.

Ден 49 (03 декември)

В Мосул продължават ожесточените боеве в Зухур, Кадисия и Ал Бакр.

В района на летище Тел Афар, Хашд ал Шааби са отбили атака на Ислямска държава, чийто бойци са направили опит да развият успехите си от вчерашния ден.

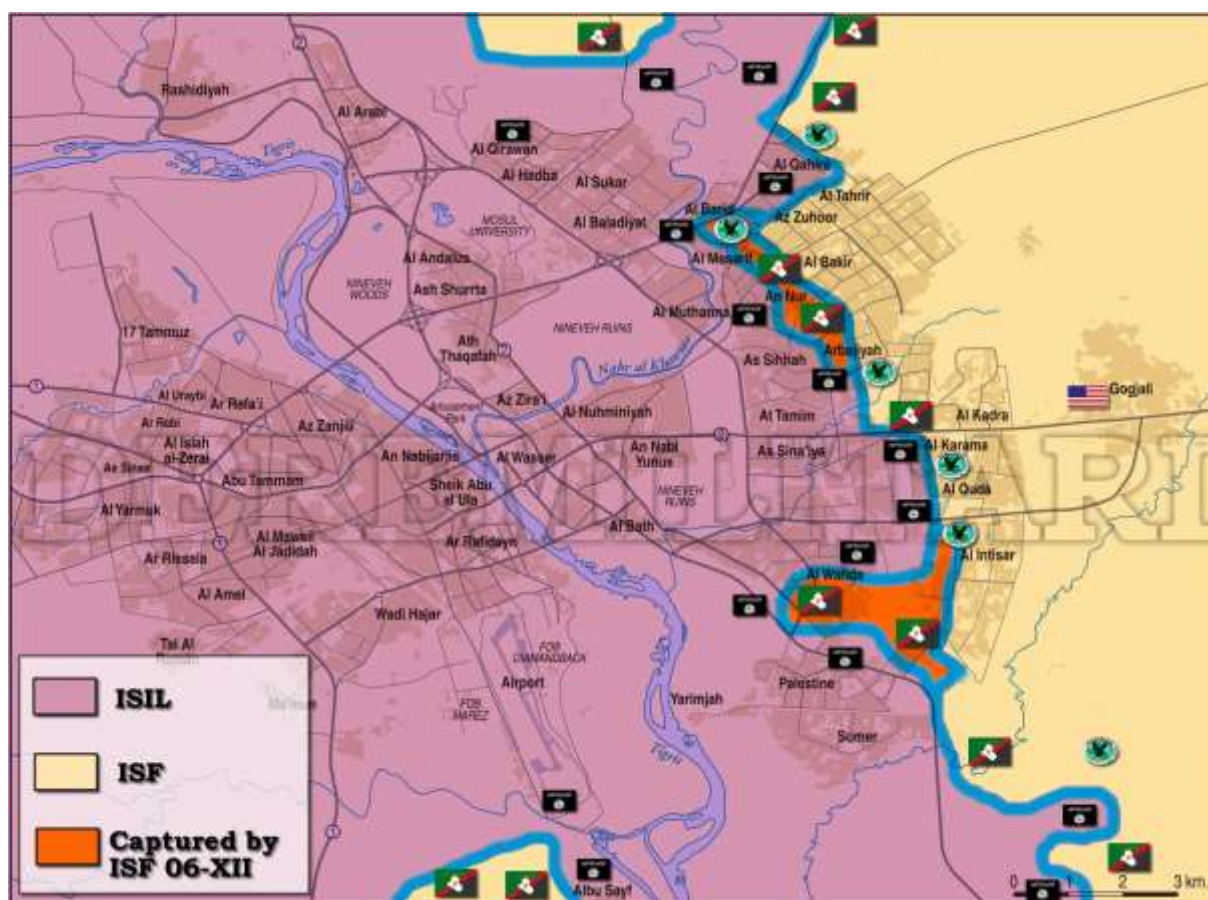
Северно от Ал Тал, Хашд ал Шааби са завзели селището Тел Фарис, стабилизирайки своята позиция с оглед на по-нататъшна офанзива срещу самия Ал Тал.

В Багдад, 13 са ранени, а други 9 души загинаха при атака с кола-бомба, организирана от ИД.

Ден 52 (06 декември)

Иракската армия направи сериозен пробив в Южен Мосул, превземайки кварталите Митак и Уахал, както и болницата Ас Салям. В северните части на града, спецчасти и войници напреднаха на няколко стотин метра от бреговете на р. Тигър.

На югозапад от Мосул, Хашд ал Шааби завзеха Ал Тал и започнаха прочистване на града от остатъците от Ислямска държава.

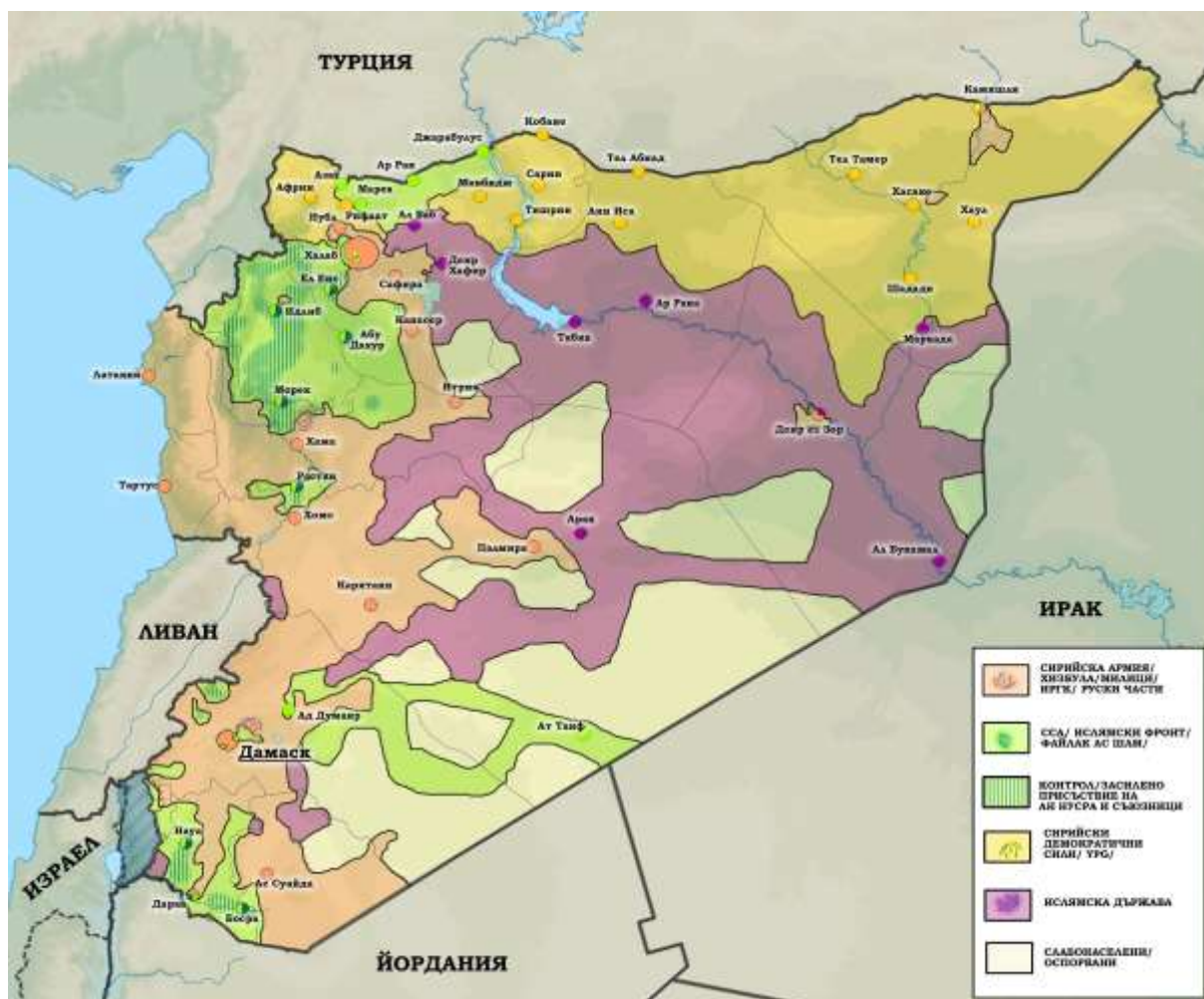

Ден 53 (07 декември)

Ислямска държава е успяла да изтласка иракските сили от предните им позиции в Митак и Уахал след ожесточена контраатака.

Междувременно, иракската армия завзе кварталите Ал Алалам, Шухада, Ал Барид и шурмуват квартал Масариф.

КАКВО ОЗНАЧАВА СЪЗДАВАНЕТО НА ПЕТИ КОРПУС НА СИРИЙСКАТА АРМИЯ?

Карта на Сирия към 8 декември 2016

Преди около седмица, сирийското правителство обяви, че започва набиране на войници за сформирването на Пети корпус (или „легион“ според интерпретациите в превода) на своята армия.

За целта, всички годни за служба мъже бяха приканени да се запишат в различните наборни центрове в онази част от страната, контролирана от правителството. Новината бе посрещната със смесени чувства от хората, следящи войната в Сирия и – както е обичайно – не получи никакво по-специално внимание в българските медии.

Единствената по-сериозна интерпретация по темата на проф. В. Чуков съдържа прекалено сериозна доза смесване на факти от различни направления на процеса на преформатиране на военните сили в Сирия, който е на лице вече повече от година. Формирането на нов, пети корпус в състава на сирийската армия, е сигнал за сериозна промяна в нейната структура, промяна, която ще се постарая да обясня съвсем просто, кратко и конкретно.

Съгласно текстът на проф. Чуков, Пети корпус ще се формира чрез сливането на Първи и Втори корпус от армията и включването в състава на формирането на голям брой шиитски милиции, които да допълнят числения състав.

Защо това няма как да е вярно?

Когато войските ти се намират в битка на живот и смърт с противник, който се опитваш да победиш от години, с армия, която на няколко пъти е на прага на колапса, разформироването и прегрупирането на стари армейски корпуси е нецелесъобразно.

Този факт е доказан в хода на военната история от последните два века и едва ли точно сирийската армия, зорко наставлявана от руски и ирански експерти, ще е първата, която да създаде прецедент. В хода на гражданската война, сирийската армия понесе значителни загуби, които се признават и от проправителствените източници, макар и с половин уста.

Въпреки това, съществуващите армейски корпуси бяха запазени дори с оглед на кризисните моменти през 2012 г. и 2015 г. Основна задача на сирийското командване към момента, е да държи съществуващите части в оперативно състояние и само да попълва, доколкото е възможно техните редици. Наистина, по-малките бойни звена могат да бъдат преформатирани и обединявани за окрупняване на личния състав, но елементи от ранга на бригади, дивизии и корпуси, носят не просто йерархична, но и морална тежест за една армия.

Заличаването на подобни армейски части сигнализира за слабост и несъстоятелност – сигнали, които Дамаск не може да си позволи да изпраща. Нещо повече, чрез вече съществуващите части, натрупали практика и закалка, новобранците биха могли да се асоциират с някаква идея, която да крепи морала им и да ги мотивира. В този смисъл, запазването на големите военни съединения е от ключово значение за съхраняване на *esprit de corps* на сирийската армия.

Какво, тогава, ще представлява този Пети корпус?

През последната една година, правителствените сили получиха възможност да поемат жизненоважни глътки въздух благодарение на агресивната и ескалираща

намеса на Иран и Русия в конфликта в Сирия. Грамадният брой външни сили, поддържащи Сирийската арабска армия (САА) – около 150 000 души – дава шанс на правителството да прегрупира и обучава по-ефективно своите сили. Нещо повече, успехите в отразяване и подтискане на бунтовническо-ислямистките офанзиви в Халаб (Алепо), Хама, Хомс, Латакия, Дараа и Риф Дамаск (област Дамаск), даде шанс на режима да консолидира своите владения и да затвърди позициите си сред местното население.

За никого не бе тайна, че към есента на 2015 г., дори алеуитите в Латакия изразяваха сериозни съмнения във възможността на Асад и подчинените му да се справят с напрегнатата ситуация.

Вливането на руски, и ирански войски и инструктори сериозно промени нагласите. Днес, година и три месеца по-късно, доверието в способността на правителството да доведе войната до победен край, е значително по-голямо.

На базата на успехите с превземането на Палмира, връщането на Стария град в Хомс, изтласкването на бунтовници и ислямисти в района на Дара'а, както и успешните офанзиви в Латакия и Халаб, военното министерство на Сирия има шанса да превърне войнишката кариера отново в позитивна възможност за мнозина сирийци. Предлагащото на стабилен доход и несъмненият престиж от това да се сражаваш на страната на победителите, са сериозни стимули.

Не бива да се подценява и умората у населението от войната и успеха на правителствената пропаганда в представянето на бунтовниците и ислямистите като външни, чужди на Сирия групировки, финансирани от къде ли не. Демоничното присъствие на Ислямска държава също действа в посока консолидиране на населението. Външните противници на Асад – САЩ, Великобритания, Франция и страните в Залива – с нищо не затрудняват правителствените задачи, даже напротив. САЩ неколкократно се провалиха в избора на партньор на терен, а привличането на курдите към каузата на правителството (чрез активното посредничество на Русия) в провинция Халаб, бе звучна плесница за политиките на Турция и Вашингтон.

Всички тези фактори създават предпоставка Асад да направи това, което преди година бе немислимо – да изиска от своето население да осигури още един набор за армията му. Идеята е тези войници да бъдат въведени в специализирани лагери в провинция Риф Дамаск и да преминат през сериозно обучение, осигурено и финансирано от Русия и Иран. Тези войници ще се възползват от лукса САА да не се нуждае от спешно дислоциране на фронтови части.

Това означава, че новобранците ще получат необходимите месеци за качествена военна подготовка, каквато доскоро бе невъзможна с оглед многобройните фронтове, които САА и съюзниците ѝ поддържаха едновременно.

На така изложената тенденция, обаче, има и обратна перспектива. Ако Асад разчита на ентузиазъм от страна на населението, неговата военна машина залага и на други способности за попълване на щатовете в новия корпус. Използвайки добре отработената европейска практика, правителството си служи с насилствено събиране на „доброволци“ посредством арести и изнудване, вероятно чрез заплашване на близките или използване на влиянието на местни водачи, верни на режима. Като основен повод за споменатите вече арести се приема неотслужена военна повинност от страна на младежи на 18-20, както и на по-възрастни мъже, които са пропуснали военната си служба. Именно възможността за насилствено изискване на военната повинност е и причината за немалка част от мъжете-емигранти, напуснали страната през последните 5 години. Основните „наборни зони“ за новата част са кварталите Салайби, ал Санкатури, ал Рамл ал Джанбу в Латакия, ал Изза, ал Салайби, ал Джаркас и ал Сук в Джабле, както и от градовете Тартус и Банияс.

Използвайки шиитските милиции, милициите структурирани в т.нар. Национални сили за отбрана (НСО), иранските и руски части и наемници, както и около 12 000 бойци на Хизбула, генералите на Асад се надяват да приключат прочистващите операции в Алепо до края на месеца, за да получат повече възможности за действие през 2017 г.

Неслучайно, в бойните действия влизат само най-престижните части на сирийската армия, така че техният престиж да расте, а успешните им операции да служат като лого на новата наборна кампания. Докато чуждестранните сили крепят фронтовите линии, не само Пети, но и останалите армейски корпуси, ще преминат през интензивно обучение, за да може поразклатената САА да добие достатъчно категорично присъствие на бойното поле.

Това печелене на време от страна на режима е нож с две остриета – от една страна армията и новосформираният корпус ще получат достатъчно време за бойна подготовка; от друга, обаче, предоверяването на външни фактори превръща съюзническите части в патерица за САА, патерица, след която ще е необходима твърде дълга рехабилитация до пълното, самостоятелно прохождение.

Нещо повече, употребата на външни сили не е нито безплатна нито еднозначна.

Правителството се принуди по средновековному да обещава земя срещу служба на шиитите, което е бомба със закъснител за бъдещия религиозен и етнически мир в страната. Създаването на нови компактни шиитски общности може да изглежда като добра идея за стабилизиране на режима в краткосрочен план, но в дългосрочен означава допълнителен разлив между управляващите алеуити и грамадното сунитско мнозинство в страната. Нарастващата роля на Хизбула по границите на Сирия с Ливан и създаването на допълнителни, про-ирански политически течения в страната, не е непременно изгодно за правителството.

Същото се отнася и до създаването на четири руски бази на територията на Сирия – 2 в Тартус, Латакия и Палмира. Русия започна и сериозно да поставя ръка върху енергетиката на страната – всички основни електроцентрали в Сирия се охраняват от руски части, а вероятно, Москва има думата и по въпроса с петролните ресурси на страната и тяхната бъдеща експлоатация.

Победа на Асад ще означава тотално външнополитическо подчинение на Сирия на интересите на Иран и Русия – и в по-дългосрочен план на Китай. макар това да не е непременно катастрофално, с оглед на политиките, промотирани от Китай, Русия и Иран в Близкия изток, за Сирия би било най-изгодно да оперира като самостоятелен играч с възможност за лавиране и балансиране – нещо, което настоящата ситуация не предполага.

Асад и обкръжението му вероятно осъзнават тези факти. За това и създаването на Пети корпус трябва да се тълкува и като средство за увеличаване личния състав на САА и като пропорция спрямо съюзническите части, които в момента надвишават по брой самата сирийска армия.

Постигането на решителен числен превес над помощните контингенти е важна стъпка към еманципирането на режима от своите съюзници, която Дамаск би следвало да потърси като възможност. Друг способ в тази посока би било прякото инкорпориране на сирийските милиции в състава на НСО към армията за консолидиране на нейния състав и подчиняване на максимален брой бойци директно на услугите на президента на Сирия.

От своя страна, за Русия и Иран ще става все по-трудно да поддържат такива значителни военни съединения в оперативна ефективност.

Към момента, двете страни заедно харчат около \$600-700 000 000 на месец за поддържане на своите военни ангажименти в Сирия, като през 2017 г., тази цифра може да се удвои.

Подобно финансово бреме не може да бъде толерирано до безкрай от Техеран и Москва, и създаването на ефективна сирийска армия за сметка на съкращаване на скъпо струващите наемнически и задгранични мисии, е

естествен отговор, който въпреки краткосрочния разход, свързан с обучението и въоръжаването на новия корпус, би следвало да се изплати в дългосрочен план чрез съкращаване на военните разходи.

За да запазят влиянието си сред сирийската армия, и Иран и Русия, ще търсят начин за оказване на ефективно и пряко влияние върху офицерските ешелони, както на бригадно, така и на дивизионно и армейско ниво. Финансовият васалитет, в който несъмнено се намира Сирия по отношения на Русия и Иран, е достатъчен лост за оказване на пряк натиск върху Дамаск и без харченето на колосални суми за издръжка на собствени военни контингенти.

В този смисъл, Пети корпус е полезен инструмент не само за Асад, но и за Иран и Русия. Разликата идва от там, че двете външни сили ще търсят всички налични средства, за да задържат Дамаск в политически „партер“ и след евентуалния край на войната.

ГРУПА, ОСНОВАНА ОТ БИВШ ЧЛЕН НА РУСКИТЕ СПЕЦИАЛНИ ЧАСТИ, ТРЕНИРА ДЖИХАДИСТИ В СИРИЯ

Рускоезичните бойци в Сирия стават все по-видими. На първо време, техният брой нараства – има данни за около 2500 руски граждани на терен, предимно в Ислямска държава и сирийски бригади, и още 7000 граждани на бивши съветски републики.

На второ място, наблюдава се тенденция, че тези бойци стават все по-добре обучени. Това се дължи освен на добрата подготовка, която се предоставя на тези групи, така и на натрупания боен опит за последните 6 години. Съществуват данни за хора, свързани с предоставяне на обучение на джихадистки групи и сред тях най-виден е бивш член на руските специални части.

Абу Рофик е рускоезичен джихадист, най-вероятно с узбекски произход. Истинското му име засега е пазено в тайна. Според данните за него, той е бивш член на елитните Въздушно-десантните войски на Русия. Този тип военни части са високомобилен род войски, предназначени за прехвърляне по въздуха и водене на бойни и диверсионни действия в тила на врага. Днес Абу Рофик предоставя обучение на джихадисти посредством специално създадена за това група.

Malhama Tactical може да се каже, че е джихадистката версия на консултантските фирми на Запад и в Русия, осигуряващи обучения за военни сили и частни армии като „Вагнер“ и „Академи“ (бившата Блекуотър). В случая с Malhama, те тренират предимно войскове части на рускоезични бойци в Сирия и Ирак. Има данни за това, че бойци на Джабхат Фатах ал Шам (бившата организация Фронт Нусра, крилото на Ал Кайда в Сирия) също са обучавани от Malhama.

Най-важната специфика на Malhama е, че това не е военна група, по-скоро джихадистка консултантска компания, която се занимава с тренинг на джихадисти, предоставяне на съвети, изчисляване на рискове и ако участват във военни действия, са тип специални части.

Според данните, Malhama са тренирали напълно бойците на кавказката бригада Аждад ал Кавказ в сирийската провинция Латакия, като част от обучението включва и предоставяне на първа медицинска помощ в полеви условия.

Другата групировка, с която се свързват обученията на Malhama, е Туркестанската ислямска партия, чието звено в Сирия е особено активно в северните и северозападните части на страната, където се намират и главните селища, населени с туркмени.

В De Re Militari следим дейността на военните групи в Сирия и Ирак, и Malhama може да представлява сериозен терористичен риск извън Сирия, заради материалите, които публикуват в комуникационните си канали, в това число: гидове, материали за направата на експлозиви, боравене с огнестрелно оръжие, саботаж, прочистване на сгради и други.

Сред дейностите, които Malhama осигурява на бойците, които тренира са:

- владение на оръжие
- тактика за водене на сражение
- практическа стрелба
- щурм и отбрана на сграда
- полезни съвети от личен опит
- първа медицинска помощ
- избор на снаряжение и екипировка

Сред останалите дейности, са модели, свързани с руските Спецназ като:

- движение в група в градски условия
- използване на техника в градски условия
- действия при завземане на сгради
- избягване на снайперистки позиции

АЛ КАЙДА УВЕЛИЧАВА АТАКИТЕ СИ СРЕЩУ ЧУЖДЕСТРАННИТЕ СИЛИ В МАЛИ

Ал Кайда в Ислямския Магреб (AQIM) извърши две атаки срещу летищата в Тимбукту и Гао в Северно Мали. Джихадистката група е използвала атентатор-самоубиец в Гао, докато ракетен обстрел е ударил френска база на летище Тимбукту.

В Гао Ал Кайда са използвали кола-бомба, задвижена от атентатор към чекпойнт в близост до съоръжения на ООН, разположени на местното летище. Никой не е убит при взрива, но сградите на ООН – които са били целта на нападението – са

силно повредени и извън строя. Останалите нападатели, освен колата-бомба, са използвали превозни средства с обозначения на ООН.

Отговорност поеха почти веднага след атаката членове на Ал Мурабитун – група, заклепа се във вярност на Ал Кайда и водена от известния джихадист Мохтар Белмохтар. Последната успешна атака с кола-бомба в Мали беше на 31 май, също в Гао и отново от Ал Мурабитун. Тогава загина един китайски служител от международни мироопазващи сили.

Последната информация за Белмохтар е, че е убит при френски въздушен удар в Южна Либия. Това не е потвърдено от Ал Кайда. Ако обаче се потвърди, това означава, че въпреки всичко Ал Мурабитун са способни да извършват нападения от този тип в Гао, което поставя международните сили в Мали в опасност. Сред тези сили има и български екип с непотвърден брой членове, но не по-малък от 10 души.

В Тимбукту са били използвани ракети срещу френската военна база на местното летище. Не е ясно дали някоя от ракетите е попаднала директно в базата, но Ал Кайда публикува кадри от подготовката за нападението.

[През изминалия месец Ал Кайда успя да извърши няколко атаки в района на Тимбукту, включително срещу лагер на ООН.](#)

Последните атаки на Ал Кайда бележат ръст на подобен тип събития в Мали. В това число трябва да добавим най-активната в района групировка – Ансар Дин, чиито нападения за тази година са над 190 из цяла Западна Африка (общо атаките на Ал Кайда в региона са 228). Главна цел на Ансар Дин са чуждестранните сили в Мали, Буркина Фасо, Нигер, Кот Д'Ивоар.

Междувременно, местни медии съобщават, че заподозрени джихадистки бойци са извършили мащабна атака върху затвор в Нионо в Сегу, Мали. Най-малко 100 затворници са избягали, а един пазач е бил убит при нападението.

Затворът в Нионо е бил атакуван на 6 декември през нощта. Информацията е потвърдена по-късно и от Министерството на отбраната на Мали. Според официалните новини, 97 затворници са били освободени, но се смята, че броят им е по-голям.

Засега няма поемане на отговорност от някоя групировка, но са заподозрени силите на свързаната с Ал Кайда местна организация Ансар Дин. През изминалият месец, Ал Кайда пое отговорност за друго бягство от затвор в района Куликоро в Северно Мали. Тогава нападението спомогна за бягството на 21 затворници, много от които заподозрени, че са членове на Ансар Дин.

Не е ясно колко от избягалите от затвора в Нионо, са бойци на Ансар Дин. Въпреки това, организацията отбеляза през седмично издание на Ал Кайда на Арабския полуостров – „Ал Масра“- че са „освободени всички затворници, държави от малийската държава“.

ИЗТОЧНИЯТ ВЪПРОС ПРИКЛЮЧИЛ ПРЕЗ 1918?

През 1792г., Русия печели втория пореден конфликт с Османската империя, воден при управлението на Екатерина II Велика. Съгласно подписания мир, Кримското ханство, най-дългосрочният и верен османски съюзник, преставва да съществува, а османците се отказват от всичките си позиции в Украйна, както и признават руската експанзия в Черкезия и Кавказ.

Победата има далеч по-сериозен отзвук – руското напредване в района на Черно море и отслабването на Османската империя, изострят вниманието на Франция, Англия и Австрия, чийто стратегически и икономически интереси са повече или по-малко засегнати от промененото статукво. По същото време, Русия отхапва голямо парче от Полша, което провокира и намесата на Прусия, чийто източни позиции са сериозно застрашени от руската експанзия. В тази сложна обстановка, в която Полша бива на три пъти поделена между своите съседи, а Франция е хвърлена в поредица от войни в следствие на Революцията от 1789

г., Русия вижда възможност да очертае и начене своя проект за преобразуване на Източна Европа в заден двор на Санкт Петербург.

Първата стъпка е изготвянето на т.нар. Византийски проект – Османската империя да бъде изтласкана в Мала Азия, а от балканските ѝ територии да се създаде православна, Нововизантийска империя, начело с един от внуците на Екатерина. За компенсация на Австрия се предвиждат западните османски владения в Босна. Така, накратко, се поражда т.нар. Източен въпрос – водещ външнополитически процес в Европа, чието развитие де факто обуславя основния исторически поток в развитието на Стария свят.

Накратко, последователността на конфликтите, породени от преплитането на интересите на Великите сили в Близкия Изток и Балканите е следната:

1. 1792 г. – договор от Яш, който дава Йедисан на Русия, заедно с Крим и земите между Дон и Кубан.
2. 1798 г. – Египетската кампания на Франция, която се стреми да контролира Суец и пътя за Индия.
3. 1804-1813 г. – Първо сръбско въстание – предизвиква намесата на Русия.
4. 1806-12 г. – Руско турската война, в следствие на която, днешна Молдова става част от Русия, заедно с Бесарабия, а Османската империя се отказва от Върховенството си в Грузия.
5. 1815-1817 г. – Второ сръбско въстание – автономия за Сърбия с посредничеството на Русия. 1821-1829 г.- Гръцка война за независимост – ангажира вниманието на Франция, Великобритания и Русия, които се намесват на страната на гърците.
6. Руско-турската война от 1828-29 г. – Русия получава разрешението на Великобритания и Франция да действа като представител на Великите сили и да наложи на Портата признаване на гръцката независимост. С Одринският мир, Османската империя признава присъединяването на Грузия, Азербайджан и Армения към Русия.
7. 1831-40г. – Османо-египетските войни в които се решава съдбата на Сирия, останала османска с помощта на Русия и Великобритания и в следствие на които, Великобритания признава династията на Мохамед Али в Египет за легитимна
8. Кримската война (1853-56 г.), която избухва заради противопоставянето на Франция и Русия за правото на покровителстване на християните в Османската империя и заради опасенията на Лондон и Париж спрямо нарасналото влияние на Петербург в Османската империя след 1833 г. Великите сили и османците разгромяват Русия, в следствие на което тя губи право на боен флот в Черно море и изпада в дипломатическа изолация.
9. 1859 г. – обединение на Влашко и Молдова – предизвиква кратка дипломатическа криза, разрешена колективно от Великите сили.

10. 1875 г. – Босненското въстание – ангажира отново Русия и Австро-Унгария в преразпределяне зоните на влияние на Балканите.
11. Априлското въстание (1876 г.) – надигане на българите в Османската империя, целящо да се възползва от събитията в Босна и подготовката на Сърбия за война с Османската империя.
12. Сръбско-Черногорско-Османската война 1876-77 г.- завършила с разгром на Сърбия през февруари 1877 г. и предизвикала руска намеса на Балканите, санкционирана от Австро-Унгария.
13. Руско-турска война 1877-78 г. – възстановява се българската държава под руско влияние, преразпределяне на османските територии в Кавказ и на Балканите.
14. Берлински конгрес (1878 г.) – модифицира договора от Сан Стефано – Русия запазва директните си придобивки в Кавказ и Бесарабия за сметка на отстъпки от освободените български земи и прехвърляне на Северна Добруджа към Румъния.
15. Съединение и Сръбско-Българска война – предизвиква дипломатическата намеса на Великобритания (в полза на България), Австро-Унгария (в полза на Сърбия) и Русия и завършва с признаване на Съединението за сметка на малка териториална компенсация за Османската империя.
16. Критското въстание и Гръцко-османската война (1897 г.) – води до автономия на Крит по модела на Източна Румелия и коригира османогръцката граница в Тесалия.
17. Илинденско -Преображенско въстание (1903 г.) – преразпределя позициите на България, Сърбия и Гърция в Македония и бележи нов етап в Австро-руските планове за преразпределяне влияние на Балканите.
18. Независимостта на България и анексирането на Босна и Херцеговина от Австро-унгария (1908 г.) – де факто унищожават реда, наложен в Берлин (1878 г.) и отменя Берлинския договор.
19. Итало-турската война 1911-12 г. – води до дестабилизиране на Османската империя и включването на Италия в Източния въпрос посредством окупацията на Либийските брегове и Додеканезите.
20. Балкански войни (1912-13 г.) – пряко противопоставяне на Централните Сили и Антантата в Източния въпрос посредством употребата на местните политически играчи. Завършва с дипломатическа победа за Централните сили, които разбиват покровителствания от Русия Балкански съюз, успешно ухажват Румъния и засилват влиянието си в Османската империя.
21. Първа Световна война (1914г.-1918г.) – изменя из основи политическия ред в Близкия Изток и в по-малка или голяма степен фиксира съвременните държавни граници посредством мандатите на Великобритания и Франция. Османската империя е ликвидирана, а крахът на имперска Русия и Австро-Унгария създава поредица от нови държави в Източна Европа и Кавказ.

Според повечето историци, с договорната система от Париж се слага край на Източния въпрос и се отгръща нова страница в историята на Близкия Изток и Балканите. Внимателното проследяване на събитията след 1918 г. показва, че подобна теза има малко общо с действителността.

Още през 1920 г. става ясно, че договорите, подписани в Париж няма да издържат проверката на времето. Кемал Ататюрк започва активни действия за премахване на Османската империя и създаване на нова държава, далеч надхвърляща границите, наложени ѝ от Великобритания и Франция, които на свой ред са модификации на договора Сайкс-Пико от 1916 г. По тази линия се ангажира и конфронтацията между Гърция и Турция, свързана с желанието на Атина да установи пълен контрол над Източна Тракия и да разшири своите владения в Мала Азия отвъд Смирна (Измир) и прилежащата ѝ област.

Същевременно, Източният въпрос се разширява в още две направления – Югоизточна Европа и Източна Европа. В първото направление, Унгария, преследваща ревизия на следвоенните граници, с стреми да присъедини своите малцинства на територията на Чехословакия, Румъния и Югославия. Това провокира трите страни да изградят съвместен договор, наречен от историците Малката Антанта, чиято цел е да запази статуквото след разпадането на Австро-Унгария. Франция ловко използва този договор, за да превърне тройния съюз в буфер, както пред унгарския и българския ревизионизъм, така и като оръжие срещу евентуално възраждане на германската мощ.

Във втората посока се разгръща войната за руското наследство, която се води от широк набор от фракции, защитаващи различни интереси – Украйна, Полша, Съветска Русия, Русия на Белите Генерали, както и силите за интервенция, изпратени от Антантата срещу болшевишката революция. В крайна сметка, този „фронт“ е привидно закрит през 1922 г. с установяването на съветската власт над Русия и Украйна, запазването на полската независимост (подпомагана от Франция като пореден буфер срещу Германия) и създаването на балтийските държави Литва, Латвия и Естония.

Затихването в Европа е моментално последвано от нова криза в Мала Азия и Кавказ, както и от напрежението, ескалирало след решението на Великобритания да позволи на евреите масово да се заселват на територията на нейния мандат в Палестина. Не на последно място, остава и явното неудовлетворение на панарабската идея, въртяща се около кралския род на Трансйордания, мечтаещ да обедини Хиджаз, Йордания, Палестина, Сирия и

Ирак в една държава. В тази ситуация, Хашемитите срещат твърд отпор както от страна на самите британци, които предусещат намеренията на арабите, така и от гледна точка на надигащата се държава на Ал Сауд в Неджд, която се стреми да подчини Светите градове Мека и Медина и да изкове свое собствено, водещо място в новия раздробен арабски свят. Към тази сериозна опозиция трябва да прибавим и Франция, чиято политика в Сирия се ръководи от сериозните подозрения, които Париж храни към своя съюзник. Французите не са очаровани от прекомерното разрастване на британското влияние в Ориента и гледат на йорданските амбиции като на продължение на британската политика (Трансйордания е подчинена на Великобритания дори и след придобиването на статут на кралство през 1925 г.)

Обратно в Турция, победите на Кемал и Исмет паша над гърците привличат вниманието на Великобритания и Франция (т.нар. криза Чънак), давайки шанс на СССР да анексира Армения, Грузия и Азербайджан, възстановявайки старите руски граници в Кавказ от 1914г.

Победата на Турция и подписването на Севърския мир е първият сериозен удар върху постигнатите в Париж споразумения – Франция се отказва от областта Александрета в полза на Турция, а Италия, която още в хода на Гръцко-турската война подкрепя Кемал формално се отрича от предвидените за нея зони в района на Анталия и Бодрум. Великобритания, разтърсена от политическа криза, войната за освобождение на Ирландия и повсеместните работнически стачки няма никакво намерение да подкрепи Гърция. Атина се опитва да погълне твърде голяма лъжица за своята уста и в крайна сметка губи както Източна Тракия, така и владенията си в Мала Азия. Неуспехът на гърците ги кара да се сблизат с Малката Антанта, за да гарантират запазване на границите на Балканите, особено по отношение на България, но също и с оглед на разширяващото се италианско влияние в Албания.

Последният етап от този нов епизод на Източния въпрос се разиграва през 1925 г. паралелно на Балканите, където Гърция атакува България в хода на т.нар. Петрички инцидент и в Хиджаз, където Ибн Сауд повежда война срещу местните Хашимити. Гърците се опитват да потърсят нова възможност за задоволяване както на своето накърнено от войната с Турция емо, така и на териториално разширение, което да замаже очите на обществото за сериозния бежански въпрос, който измъчва страната. Отпорът на българите и намесата на ОН (единствената ефективна в историята на организацията) водят до запазване на статуквото. В Арабските земи, Ал Сауд успява да се възползва от отсъствието на западните сили, заети със своите дипломатически машинации след конференциите в Локарно и Рапало, за да атакува, надвие и анексира кралство

Хиджаз, инкорпорирайки го в състава на т.нар. Кралство Неджд и Хиджаз – де факто през 1925 г., а де юре – през 1926 г.

Краткият обзор на годините между 1920 и 1926 г. само доказва, че Източният въпрос не просто не е приключил, а изживява свой нов възход, особено с оглед на политическото раздробяване на Близкия изток и Балканите след 1919г.

Нещо повече, събитията, ангажиращи вниманието на Великите сили в контекста на преразпределяне зоните на влияние, разширяват ареала на Източния въпрос, включвайки отново Полша и Украйна (за първи път след 1792г.), Кавказ и Западните Балкани, и разширявайки спектъра на противопоставяне в „Светите Земи“, където надпреварата между Франция и Великобритания и противоборството между местните фракции, сериозно променя интензитета на политическото напрежение.

Събитията след 1926 г. подсказват, че дори обединението на Саудитска Арабия и фиксирането на турските граници не биха могли да се разглеждат като ефективен завършек на Източния въпрос, а по-скоро бележат края на поредния етап от този процес. През 1928 г., Италия отново изменя статуквото на Балканите, превръщайки Албания в свой сателит. В Иран, смяната на династията Каджар с династията Пахлави донася ново напрежение, най-вече в контекста на британските интереси и възраждащата се външнополитическа инициатива на СССР в Близкия Изток.

Политическите и военни действия в Европа през тридесетте години на ХХ век сякаш водят до временно затихване на Източния въпрос (сходно с периода на 1860-те, когато Великите сили са заети другаде – Франция в Италия и Мексико, Британия и Русия в Централна Азия, Австрия – с войните за обединение на Германия), но избухването на Втората Световна война отново разпалва процеса с пълна сила. Опитът за лавиране на Ирак и Иран между Съюзниците и Оста води до смяна на управлението и в двете страни и до окупирането на Иран от СССР и Великобритания.

Присъствието на Виши в Сирия провокира намесата на британските сили в Палестина и на пристигането на Свободната Франция през 1942 г. На Балканите, неизлекуваните рани се отварят отново – България търси териториална справедливост чрез Германия – първо за връщане на Южна Добруджа, а в последствие и чрез управлението на окупационните зони в Македония и беломорска Тракия. Хърватите отхвърлят Югославия и създават своя собствена държава, а Унгария удовлетворява своите претенции към Румъния и Югославия. Победата на Съюзниците в Европа и налагането на следвоенния ред приспива Източния Въпрос на Балканите.

От друга страна, решенията, взети в Париж през 1947г., отварят широко вратите за разгаряне на надпреварата за Ориента с нова сила. Първите признаци са на лице още през 1946г., когато СССР използва курдите за да създаде краткотрайна комунистическа република в Северен Иран. В последствие, създаването на Израел отгръща цяла нова глава в Източния въпрос, белязана с раждането на съвременния ислямски фундаментализъм и джихадизъм, както и от въвличането на нов играч – САЩ.

Оценяването на политическите процеси в Близкия изток единствено през призмата на Студената война, без да се вземат под внимание събитията преди 1945 г., би било проява на късогледство.

СССР и САЩ не ликвидират Източния въпрос, а просто стартират неговия следващ етап. И ако това е по-трудно видимо от перспективата на 70-те и 80-те години на XX век, то събитията, разиграли се след 1990 г., само потвърждават тезата, че политическите и военни конфронтации на Балканите и в Леванта не са никакви новопоявили се точки на напрежение, а са просто пробудилите се (или незатихващи) стари вражди.

Войните в Югославия (в това число и Косовската криза и албано-македонската криза), двете войни в Чечня, Руско-грузинската война за Абхазия, анексирането на Крим и руската интервенция в Донецк и Луганск не са появили се на *tabula rasa* исторически процеси, а са естествено продължение на базовите конфликтни линии, простиращи се няколко века назад.

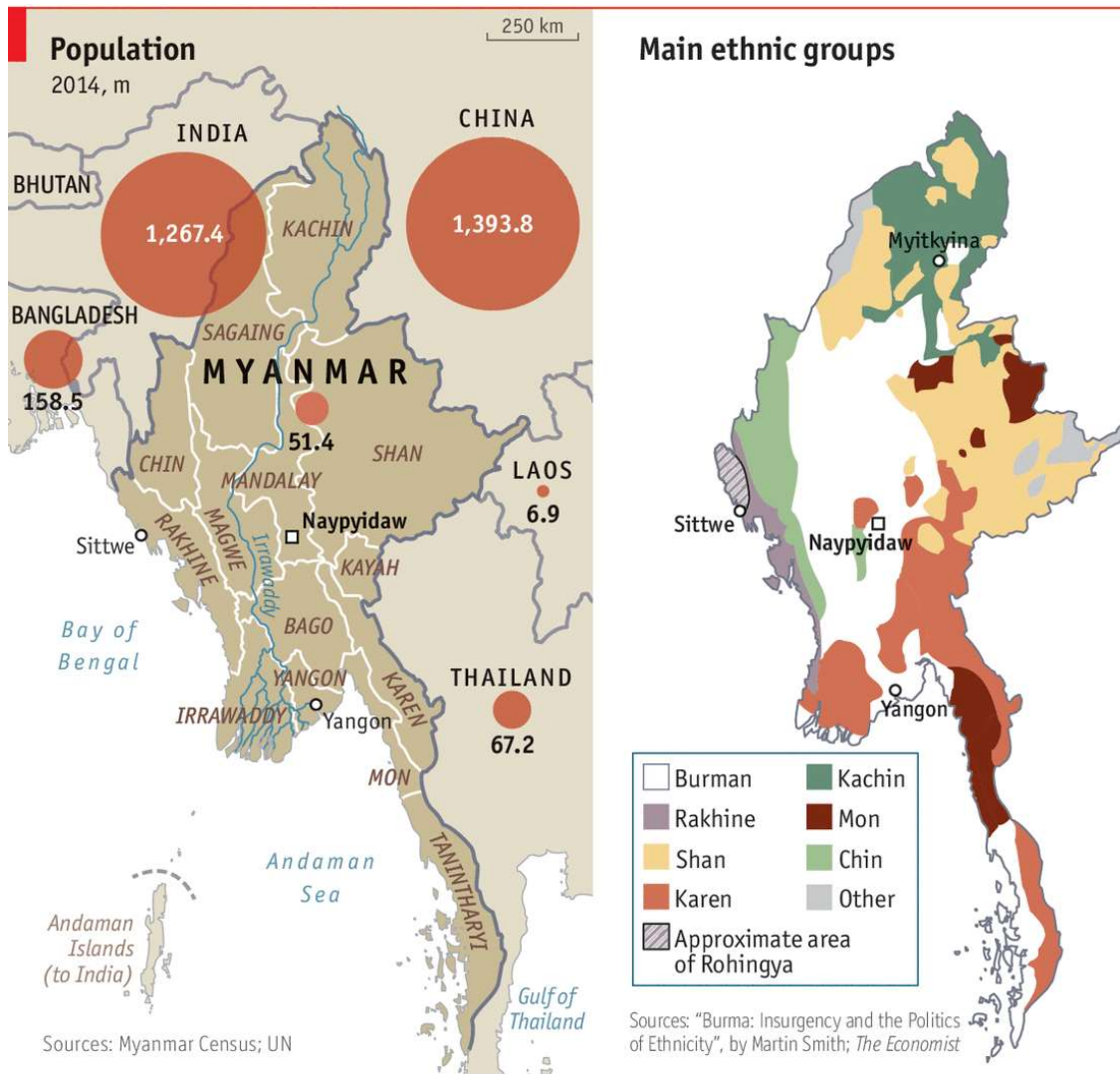
Същото се отнася и до конфликтите от Арабската пролет в Либия и Египет, както и за войните в Ирак и Сирия, които са колкото следствие от Ирако-иранската и двете Американско-иракски войни, толкова и от по-дълготрайните военно-политически течения, които насочват хода на историята на Близкия изток.

Днес в Сирия ние виждаме същото онова противопоставяне и борба за влияние, което присъства в региона през 1914-18 г. или е видимо на Балканите между 1875-78 г. и отново през 1911-1913 г.

Изкуственото изваждане на определени събития и процеси от техния естествен, исторически контекст, обикновено изиграва лоша шега на експертите и анализаторите, било то политолози, историци или военни специалисти.

Конфликтите, разиграваци се в т.нар. Near and Middle East трябва и могат да бъдат възприети, разбрани и оценени единствено и само в своята историческа цялост, която подсказва, че по дефиниция, тези конфронтации са предсказуеми. Предсказуеми са местата, където може да се появи конфликт. Предсказуеми са основните политически и стратегически цели на участниците. Макар и в по-малка степен, предсказуем е и крайният резултат от съответните конфликти. Почти като аксиома може да се изведе принципа, че Източният въпрос се състои от етапи, всеки един от които е породен от предходните и на свой ред, задължително, ще породят следващ етап.

КОНФЛИКТИТЕ В МИАНМАР

Кратка история

Мианмар, позната още и като Бирма, е четвъртата най-бедна държава в Азия. Това в никакъв случай не е изненада тъй като за последните седем десетилетия страната бива управлявана от няколко изключително репресивни военни хунти и е сцена на серия от непрекъснати етно-религиозни конфликти, които унищожават

инфраструктурата и забавят социално-икономическото развитие на някогашната Паганска империя.¹

В периода 1824 – 1886 г. Британската империя успява да подчини всички малки кралства в региона и да ги инкорпорира към своята колониална система. В този период се зараждат и първите националистически и идеологически обосновани движения, които стават особено активни по време на Втората световна война. Организации като Комунистическата партия на Бирма (КПБ) и Каренската национално-освободителна армия (КНОА) водят активна въоръжена съпротива както срещу британското колониално управление, така и срещу окупационните сили на Япония и установеното от тях марионетно правителство в Рангун.

През 1948 г. Бирма обявява независимост и започва своето съществуване като парламентарна демокрация. От самото начало обаче, става ясно, че многобройните и различни етнически групи няма да могат да съжителстват спокойно в новосъздадената държава. Само няколко месеца след независимостта, на територията на Бирма вече оперират няколко въоръжени паравоенни бунтовнически формирования. Най-изявените сред тях са разбира се вече натрупалите боен опит КПБ и КНОА.

В следващите 14 г. Бирма се управлява от три последователни парламентарно избрани правителства, които не успяват да се справят с бунтовническата криза. През 1962 г. е извършен държавен преврат воден от бившия началник-щаб на Татмадау (Мианмарските въоръжени сили) ген. Не Уин, който разпуска парламента и установява управление на Революционен съвет, съставен от военни. Уин в характерен стил за всяка военна хунта се разправя брутално с всякаква легална политическа опозиция, като множество лидери на различни етнически малцинства биват арестувани или екзекутирани без съд и присъда. В началото на 1970-те са прекъснати всякакви опити за преговори с бунтовниците, което води до нови вълни на насилие и масово национализиране на частна собственост. В последствие е приета нова конституция, според която новосъздадената Социалистическа партия на Уин практически остава единствената легална партия в Бирма.

През цялото 26-годишно управление на военната диктатура държавата води изключително изолационистка политика с подчертано социалистически характер, която превръща Мианмар в една от най-бедните държави в света. В

¹ Паганската империя е единствената държава до появата на британците, която успява да обедини под една власт всички днешни територии на Мианмар. Смята се, че в периода 849 – 1297 г. династията на паганите поставя основите на бирманския език и култура.

резултат от политиките на Не Уин , икономическата ситуация в страната рязко се влошава в края на 1980-те. Чудовищна корупция по всички нива, както и непрекъснат дефицит на хранителни стоки извежда хиляди хора на масови протести през лятото на 1988 г. Мащабът на демонстрациите сварва правителството неподготвено и в крайна сметка Уин подава оставка като президент и лидер на своята партия. Това обаче не е достатъчно за харизматични опозиционни лидери като бъдещата носителка на Нобелова награда за мир Аун Сан Су Чи, които настояват за демократични промени, въвеждане на мултипартийна система и провеждане на свободни избори. В разгара на протестите през септември 1988 г. военните отново поемат нещата в свои ръце. Извършен е преврат, който сваля от власт заместника на Не Уин и установява управление на нова военна хунта. В последвалите сблъсъци с протестиращите загиват най-малко 3000 цивилни граждани, а стотици хиляди са принудени да потърсят убежище в съседните държави.² Едва след намесата на международната общност, хунтата отслабва своя хват и се съгласява на провеждане на избори, спечелени с убедително мнозинство от партията на Су Чи, въпреки нейното задържане под домашен арест (което продължава до 2010 г.). Правителството разбира се отхвърля резултатите, а опозиционните лидери, които не отиват в затвора, са принудени да живеят в изгнание.

Събитията от 1988 г. оказват влияние и на етно-сепаратистките конфликти на територията на страната. Някои групировки успяват да се споразумеят с новото правителство и да се разоръжат, други продължават своята борба, докато неудовлетворените искания за политическа промяна извеждат на преден план съвсем нови въоръжени организации.

През 1990 – те Татмадау провежда няколко офанзиви в провинцията и успява да унищожи много от техните бази. В 2006 г. е проведена мащабна серия от операции в щата Карен, чиито резултати водят до хиляди цивилни жертви и няколко стотин хиляди бежанци.³ Пет години по-късно се извършва офанзива срещу Качинската армия на независимостта действаща в североизточния щат Качин. Продължителните боеве водят до нова вълна от бежанци, а правозащитни организации като Human Rights Watch обвиняват Татмадау в извършването на поредица от военни престъпления, включително налагане на

² Burma: Justice for 1988 Massacres, 06.08.2013,

<https://www.hrw.org/news/2013/08/06/burma-justice-1988-massacres>

³ Myanmar's National Ceasefire Agreement to End 68 Year Civil War Isn't All That National, 16.10.2015., <https://news.vice.com/article/myanmars-national-ceasefire-agreement-to-end-68-year-civil-war-isnt-all-that-national>

принудителен труд, изнасилвания, изтезания, масови убийства и използване на малолетни войници.⁴

Друг обект на „интерес“ от страна на Татмадау е етническото малцинство на рохинджа, което населява западното крайбрежие на Мианмар. През 2012 г. в сблъсъци между будисти аракани и мюсюлмани рохинджа загиват около 200 души. Официалните власти не само, че не се намесват за да прекратят конфликта, но в последствие дори заемат страна и участват активно в извършването на поредица от престъпления срещу човечеството в кампания за етническо прочистване на рохинджа⁵.

Етническият фактор

Тук трябва да бъде отбелязано, че Мианмар е една от най-разнородните в етническо отношение държави в Азия. Според данните страната е с население от почти 57 000 000 души, като те са разделени между осем официално признати етнически групи: бирманци - 68 %, шан - 9 %, карени – 7 %, аракани – 4 %, китайци – 3 %, индийци – 2 %, както и по-малък брой червени карени и качини (джингпо).⁶ Тези осем основни групи са съставени от общо 135 етнически подгрупи, които говорят на 118 езика от пет различни езикови семейства.⁷ Всички цифри показват до каква степен е фрагментирано мианмарското общество в социално-културно отношение. Това е класически проблем за много голяма част от постколониалните общества и държави, чиито граници са начертани изкуствено без да бъдат взети предвид фактори като етнос, религия или езикови особености на местното население. Влиянието на политически идеологии като национализъм и комунизъм допълнително усложнява ситуацията, а отказът на определени етноси да получат достойно политическо представителство, както и началните признаци на етническа дискриминация, се оказват всички необходими съставки в рецептата за нестихваща гражданска война, продължаваща вече почти 70 г.

⁴ "Untold Miseries" Wartime Abuses and Forced Displacement in Burma's Kachin State, 03.2012, https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/burma0312ForUpload_1.pdf

⁵ "All You Can Do is Pray" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing of Rohingya Muslims in Burma's Arakan State, 22.04.2013, <https://www.hrw.org/report/2013/04/22/all-you-can-do-pray/crimes-against-humanity-and-ethnic-cleansing-rohingya-muslims>

⁶ The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html>

⁷ Composition of the Different Ethnic Groups under the 8 Major National Ethnic Races in Myanmar, <http://www.embassyofmyanmar.be/ABOUT/ethnicgroups.htm>

Ethnologue: Languages of The World, <https://www.ethnologue.com/country/MM/languages>

Основни конфликти и бунтовнически организации

Към настоящия момент в Мианмар има на лице поне седем оперативно активни бунтовнически групировки. Те са разнородни по цели, големина и състав. Най-старата от тях е Качинската освободителна армия (КОА), която действа от 1961 г, докато Духовното движение на Аракан е създадено през 2016 г. Действията на всички групировки могат да бъдат не по-малко жестоки и брутални от тези на Татмадау. През цялата история на конфликтите, и бунтовниците и армията често употребяват тактиката на „изгорената земя“ срещу цивилни, включително унищожение и депопулация на цели села. Масови убийства, изнасилвания, робски труд и използване на цивилни за разчистване на минни полета са обичайни практики за всички враждуващи фракции. За периода 1999 – 2014 г. почти 3500 души, основно цивилни, стават жертва на противопехотни мини в Мианмар, което означава, че държавата е на трето място в света след Афганистан и Колумбия по този показател.⁸ Минните полета, които са разположени из цялата територия на Мианмар, са основен бич за обикновените хора. Практически всяко едно излизане в провинцията, извън населените места, представлява реална опасност за живота. Пълното разчистване на минните полета би отнело десетилетия и то едва след като военните действия навсякъде за приключили.

Качински конфликт

Качините са основна етническа група в Мианмар, която населява основно северната част на страната. Много техни представители служат в Татмадау до 1962 г, но след превратът на ген. Не Уин и наложените от него репресивни политики, почти всички качински войници дезертират в джунглата и създават Качинската армия на независимостта. В този случай освен етническо, конфликтът придобива и религиозно измерение, тъй като качините са предимно християни, докато водещата религия при етническите бирманци е будизъм. През 1994 г. КОА подписва примирие с правителството, което трае 17 г. до 2011 г. Първоначалната цел на организацията е постигане на пълна независимост, но в последствие приоритетите се ограничават до постигане на разширена автономия в рамките на Мианмар.

⁸ Spotlight on Myanmar, 27.04.2014, <http://www.icbl.org/en-gb/news-and-events/news/2014/spotlight-on-myanmar.aspx>

Конфликт в щата Рахин (Аракан)

Различни бунтовнически групи от малцинствата чин, аракан и рохинджа действат на територията на щата още от началото на 1950-те. В последните години най-активни и влиятелни се оказват Араканската армия, Араканската освободителна армия и ислямисткото Духовно движение на Аракан, което е съставено от рохинджа.

Освен срещу правителството, араканите и рохинджа често се сблъскват и помежду си на религиозна основа, какъвто е и вече споменатият случай от 2012 г. В тази връзка от огромна важност е и политическият статут на рохинджа, които чрез специален закон от 1982 г. са с отнети граждански права, а държавата като цяло ги счита за незаконни имигранти от Бангладеш. Практически това малцинство няма абсолютно никакви политически права и не може да разчита на каквато и да е законова защита.

Каренски конфликт

Най-голямата каренска бунтовническа група е Каренската национално-освободителна армия, която е активна още от Втората световна война. Тя представлява едно от двете военни крила на политическата организация Каренски национален съюз и е съюзник с Каренската демократична будистка армия. Както и при качините, каренският национализъм първоначално цели пълна независимост и създаване на самостоятелна държава, но след 1976 г. политическите цели се ограничават до получаване на широка автономия в рамките на един федерален съюз, където карените да имат равноправно участие. До 1995 г. карените получават подкрепа за своите действия от страна на Тайланд, но в последствие тази помощ е оттеглена. Действие, което позволява на Татмадау да разкрие и унищожи шабът, както и почти всички оперативни бази на КНОА. През 2015 г. карените подписват примирие с мيانмарското правителство.

Кокангски конфликт

Армията на Коканг се появява през 1989 г. под формата на отцепническо крило в процеса на разпадане на Комунистическата партия на Бирма. Почти веднага след създаването си, новата организация договаря примирие с правителството, включващо създаване на автономна административна зона в областта Коканг. Примирието продължава почти 20 г. до 2009 г. когато след серия от сблъсъци между бунтовниците и правителствените сили, армията на Коканг е изтласкана

от региона, а правителството възстановява своя контрол над областта. През последната година и половина бунтовниците правят няколко неуспешни опита да се завърнат в Коканг.

Таангски конфликт

Таангската национално-освободителна армия (ТНОА) е основен представител на етническото малцинство таанг, което е предимно заселено в източния щат Шан по границата с Китай. ТНОА освен като сепаратистка организация е известна също така и с борбата си срещу производители и трафиканти на наркотици.

Демократични и икономически реформи

В следствие на тежък международен натиск, през 2003 г. военното правителство обявява план за демократизиране на политическата система на Мианмар в седем стъпки, включващи изготвяне на нова конституция, която да бъде одобрена чрез референдум, провеждане на свободни многопартийни избори и съставяне на парламент, имащ възможност да работи свободно. Никой обаче не дава срокове за изпълнение на плана, а действащото правителство реално прави всичко възможно за неговото забавяне.

В крайна сметка, през 2008 г. е приета новата конституция, а две години по-късно (в крайно противоречива обстановка) се провеждат парламентарни избори. Партията на Су Чи бойкотира парламентарния вот поради законово наложени ограничения за участие, което от своя страна дава възможност на проправителствения Съюз за солидарност и развитие да спечели убедителна победа. През 2011 г. в изненадващ ход, хунтата се саморазпуска и назначава „цивилно правителство“, което избира Тейн Сейн за президент и глава на изпълнителната власт. Това по-скоро се оказва символичен жест и изразяване на готовност за реформи, от колкото реално предаване на властта от страна на военните, тъй като почти всички членове на новата администрация, включително президента и неговите двама заместници, се оказват бивши армейски офицери.

Все пак управлението на Сейн наистина бележи период на значителни политически и икономически реформи, които връщат Мианмар на международното поле. Издадена е амнистия за повечето политически

затворници, отпусната е цензурата на публичното пространство, установена е Национална комисия по човешките права и не на последно място започнат е мащабен процес на преговори с бунтовническите организации.

В икономическо отношение правителството осезаемо намалява своето участие в сектори като енергетика, здравеопазване, финанси и телекомуникации. Също така е отхвърлена дългогодишната забрана на чуждестранни фирми да притежават собственост и са въведени данъчни облекчения за всички потенциални инвеститори. Мултинационални корпорации като Кока Кола за първи път навлизат на мианмарския пазар, откривайки нови работни места.

В резултат на всички тези промени, международната общност постепенно започва да възстановява своите отношения с Бирма. САЩ, Европейският Съюз, Япония и Австралия оттеглят част от икономическите санкции, а през 2012 г. Дейвид Камерън става първият политик от Запада, който прави официално посещение в Мианмар за последния четвърт век.

Мирният процес

През октомври 2015 г. след тежки двугодишни преговори, правителството на Тейн Сейн подписва постоянно примирие с осем бунтовнически организации. Това примирие включва един от най-старите и упорити врагове на правителството, а именно Каренската национално-освободителна армия и също така слага край (поне за момента) на военните действия в голяма част от страната.

Въпреки, че сделката е приета за безпрецедентен успех по пътя към мир, все пак тя включва едва половината от общо 15-те групировки, с които се водят преговори.⁹ Примирието не е прието от влиятелни групировки като Качинската армия на независимостта, както и от Армията на щата уа (АНУ) – вероятно най-голямата и най-добре въоръжена военна единица в Мианмар след Татмадау, която е тясно свързана с производството и трафика на наркотици. АНУ действа и управлява абсолютно автономно в щата със същото име, който практически няма почти никаква административна или политическа връзка с централната власт от почти 20 г.

⁹ Myanmar signs ceasefire with eight armed groups, 15.10.2016, <http://www.reuters.com/article/us-myanmar-politics-idUSKCN0S82MR20151015>

Бунтовниците от уа имат свое собствено споразумение с правителството от 1997 г. и практически от тогава двете страни са в състояние на „студен мир“ помежду си. Това обаче не е достатъчно. Приобщаването на АНУ, заедно с останалите важни бунтовнически формации към общото споразумение е важно с оглед запазването на крехката стабилност. Всяка една ескалация би могла да нанесе непоправими щети върху опитите за реформа и мирния процес.

Предизвикателства

През ноември 2015 г. се провеждат първите парламентарни избори в свободни условия, чиито резултати са приети от всички участващи страни. Партията на Су Чи печели убедителна победа, която ѝ осигурява парламентарно мнозинство от 2/3 в двете камари на парламента - достатъчно за да бъде избран и нов президент.¹⁰ Няколко месеца по-късно Тин Джо встъпва в длъжност като първият президент на Мианмар, който няма военно минало. Тъй като по закон Су Чи не може да се кандидатира за държавен глава, очакванията са, че Джо ще действа като нейно доверено лице.

Въпреки положителните сигнали идващи от Мианмар през последните години, все пак остават твърде много предизвикателства, които трябва да бъдат преодолени преди страната да бъде омиротворена, включително проблеми свързани с разпределението на властта между политиките и военните, етническите конфликти, както и необходимостта от продължаване на реформите. Новата администрация държи политическата и икономическа власт, но няма контрол върху армията, което означава, че няма контрол и върху мирния процес. Дори и да бъде направен опит военните да бъдат заобиколени, консервативните генерали винаги могат да се намесят радикално, ако усетят, че губят почва под краката си.

В тази връзка армията трябва да бъде изключена от политиката на Мианмар, както и от процесите за вземане на политически и икономически решения в рамките на парламента и президентската администрация. При всички положения военните трябва да бъдат подчинени на държавата, а не обратното. Това е необходимо условие за демократизирането на Мианмар, чието изпълнение обаче ще отнеме години.

¹⁰ Myanmar election: Suu Kyi's NLD wins landslide victory, 13.11.2015, <http://www.bbc.com/news/world-asia-34805806>